

GIÁO DỤC ĐẠO ĐỨC CHO HỌC SINH TRONG GIAI ĐOẠN HIỆN NAY

Từ xưa, ông cha ta đã có câu nói về giáo dục “Tiên học lễ, hậu học văn”. Lễ ở đây chính là nền tảng của sự lĩnh hội và phát triển tốt các tri thức và kỹ năng sống. Ngày nay, với phương châm “Dạy người, dạy chữ, dạy nghề” cũng thể hiện rõ tầm quan trọng của hoạt động giáo dục đạo đức cho học sinh, như Bác Hồ đã dạy: “Dạy cũng như học, phải chú trọng cả tài lẫn đức. Đức là đạo đức cách mạng. Đó là cái gốc quan trọng. Nếu thiếu đạo đức, con người sẽ không phải là con người bình thường và cuộc sống xã hội sẽ không phải là cuộc sống xã hội bình thường, ổn định...”

Chủ tịch Hồ Chí Minh đã từng nói: “Có tài mà không có đức chỉ là người vô dụng. Có đức mà không có tài thì làm việc gì cũng khó”.

Đảng ta đã có chủ trương: “Tăng cường giáo dục công dân, giáo dục tư tưởng, đạo đức, lòng yêu nước, chủ nghĩa Mác – Lê Nin, đưa việc giáo dục tư tưởng Hồ Chí Minh vào nhà trường phù hợp với từng lứa tuổi và bậc học...”. Bởi vậy, tu dưỡng và rèn luyện bản thân để trở thành người có nhân cách, vừa có đức vừa có tài là hết sức quan trọng đối với mỗi con người, là nhiệm vụ hàng đầu của thanh niên, học sinh.

Ngày nay, giáo dục đạo đức cho học sinh là giáo dục lòng trung thành đối với Đảng, hiếu thảo với ông bà cha mẹ, yêu quê hương đất nước, có lòng vị tha, nhân ái, cần cù liêm khiết và chính trực. Đó là đạo đức xã hội chủ nghĩa là đạo đức của cá nhân, tập thể và chủ nghĩa nhân đạo mang tính chân thực tích cực, khác với đạo đức vị kỷ, cá nhân.

Giáo dục đạo đức học sinh gắn chặt với giáo dục tư tưởng - chính trị, giáo dục truyền thống và giáo dục bản sắc văn hóa dân tộc, giáo dục pháp luật nhà nước XHCN, cung cấp cho học sinh những phương thức ứng xử đúng đắn trước vấn đề của xã hội ... giúp cho các em có khả năng tự kiểm soát được hành vi của bản thân một cách tự giác, có khả năng chống lại những biểu hiện lệch lạc về đạo đức, lối sống.

Trong những năm gần đây, khi xu thế toàn cầu hoá hội nhập quốc tế đã mở ra cho nước ta những thời cơ, vận hội mới. Nền kinh tế đã có những bước phát triển vượt bậc, trình độ văn hóa, đời sống nhân dân được nâng lên. Công tác giáo dục và đào tạo đã được Đảng và Nhà nước ta đặc biệt quan tâm chăm lo. Trong nhà trường, các tổ chức Đoàn thể đã có nhận thức đúng về tầm quan trọng của công tác giáo dục lý tưởng cách mạng, đạo đức, lối sống cho học sinh, chất lượng giáo dục ngày càng được nâng cao.

Bên cạnh những thành tựu của ngành Giáo dục và Đào tạo như số học sinh khá, giỏi, chăm ngoan, đạt giải cao trong các kỳ thi quốc gia, khu vực và quốc tế ngày càng tăng ... đã góp phần tạo nên những thành quả quan trọng trong việc thực hiện mục tiêu của ngành giáo dục và đào tạo là “Nâng cao dân trí - Đào tạo nhân lực - Bồi dưỡng nhân tài” cho đất nước; từng bước thực hiện thành công Nghị quyết số 29-NQ/TW, ngày 04/11/2013 về đổi mới căn bản toàn diện giáo dục và đào tạo, đáp ứng yêu cầu CNH – HĐH trong điều kiện kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa và hội nhập quốc tế.

Tuy nhiên, công tác giáo dục đạo đức lối sống của học sinh hiện nay do nhiều nguyên nhân khách quan và chủ quan đã làm ảnh hưởng đến chất lượng giáo dục và đào tạo trong nhà mỗi nhà trường:

- Về gia đình có gia đình do cha mẹ sống không gương mẫu, cha mẹ ly hôn; hay buông lỏng giáo dục, phó mặc cho xã hội, cho nhà trường “trăm sự nhờ thầy cô” ...

- Về nhà trường có lúc, có nơi uy tín người thầy bị sa sút, các giá trị truyền thống “Tôn sư trọng đạo” bị nhìn nhận một cách méo mó, vật chất hóa, thực dụng; có trường hợp người thầy không giữ được tư thế đáng kính trọng trong quan hệ thầy trò; tình trạng vi phạm dạy thêm, học thêm đã tác động xấu đến uy tín của người thầy trong suy nghĩ học sinh và phụ huynh.

- Về xã hội những hạn chế, tác động xấu từ môi trường của thời kỳ “mở cửa, hội nhập”, những “tư tưởng văn hoá xấu, ngoại lai”; mặt trái của cơ chế thị trường... có cơ hội xâm nhập. Đây đó, còn có những hiện tượng suy thoái về đạo đức, mờ nhạt về lý tưởng, thích chạy theo lối sống thực dụng, thậm chí những hành động phạm pháp của “người lớn” đã tác động xấu trực tiếp đến học sinh. Các tệ nạn xã hội, bạo lực học đường có nơi, có lúc đã xâm nhập vào trong trường học; tình trạng một số ít học sinh lún sâu vào tệ nạn xã hội, cờ bạc, nghiện ngập rượu chè, ma túy mại dâm, thậm chí đánh thầy cô, gây án, giết người, cướp của... số này tuy không phổ biến nhưng có xu hướng gia tăng, làm băng hoại đạo đức, tha hoá nhân cách; gây nổi đau, đáng lo ngại cho các bậc cha, mẹ; đã tác động xấu tới các giá trị đạo đức truyền thống, ảnh hưởng không nhỏ đến công tác GDĐĐ học sinh, đến an ninh trật tự xã hội.

- Các thế lực phản động đang tìm mọi cách chống phá cách mạng XHCN ở Việt Nam. Với âm mưu “Diễn biến hòa bình”, lợi dụng “Tự do, dân chủ, dân quyền, dân tộc, tôn giáo,...” để kích động gây rối trật tự, an ninh xã hội, lôi kéo đặc biệt là thanh niên, học sinh, ... Vì vậy, chúng ta cần phải tích cực giáo dục cho học sinh nhận thức được âm mưu thâm độc của kẻ thù, đồng thời nêu cao tinh thần cảnh giác cách mạng; tăng cường công tác giáo dục lý tưởng cách mạng, chính trị tư tưởng nói chung, giáo dục đạo đức nói riêng cho học sinh, cho thế hệ trẻ; là vấn đề cấp thiết, đặc biệt chú trọng trong giai đoạn hiện nay.

Một số biện pháp nhằm nâng cao công tác giáo dục đạo đức, lối sống cho học sinh:

1. Tổ chức tuyên truyền, nâng cao nhận thức đối với các lực lượng tham gia giáo dục giáo dục đạo đức học sinh về công tác học sinh, là biện pháp quản lý có ý nghĩa trên hết. Vì có nhận thức đúng mới có hành động đúng, là cơ sở để hướng đến một kết quả hoàn thiện.

Lãnh đạo nhà trường phải là người trực tiếp “lên kế hoạch - tổ chức chỉ đạo thực hiện - giám sát kiểm tra - xử lý kết quả” công tác giáo dục học sinh nói chung và giáo dục đạo đức học sinh nói riêng; quán triệt những Chỉ thị, Nghị quyết của Đảng, Nhà nước, Ngành về công tác giáo dục đạo đức học sinh; chỉ đạo các thành viên trong Hội đồng Giáo dục (Phó Hiệu trưởng, giáo viên bộ môn, Đoàn Thanh niên, Ban đại diện Cha mẹ học sinh, ... đặc biệt với giáo viên chủ nhiệm) trong công tác giáo dục đạo đức học sinh. Thông qua GVCN truyền đạt đến từng học sinh tất cả những quy định của Nhà trường về tiêu chuẩn đánh giá, những điều cấm, những điều nên làm và những tác hại khi vi phạm kỷ luật. Thiết lập các kế hoạch phối hợp chặt chẽ với các tổ chức chính trị xã hội ngoài nhà trường trong công tác giáo dục đạo đức, lối sống cho học sinh.

Phát động phong trào thi đua “Hai tốt”, “Xây dựng trường học thân thiện, học sinh tích cực”, cuộc vận động “Dân chủ - kỷ cương - tình thương- trách nhiệm”, “Mỗi thầy cô giáo là tấm gương sáng tự học và sáng tạo”; thực hiện tốt Chỉ thị 05-CT/TW, ngày

15/5/2016 về đẩy mạnh Học tập và làm theo tư tưởng, đạo đức, phong cách Hồ Chí Minh nhằm nâng cao nhận thức của các thành phần tham gia giáo dục đạo đức học sinh về công tác giáo dục đạo đức học sinh. Để mỗi thầy, cô giáo tự hoàn thiện mình, xứng đáng là tấm gương sáng cho học sinh noi theo; để học sinh nhìn nhận, đánh giá người thầy với thái độ “Trọng thầy vì đạo đức của thầy”, “Phục thầy vì kiến thức của thầy”, “Quý mến thầy vì lòng độ lượng của thầy”.

2. Tổ chức tốt việc triển khai thực hiện kế hoạch giáo dục đạo đức học sinh, trong các nội dung giáo dục có ý nghĩa quyết định thành công công tác giáo dục đạo đức học sinh trường học. Các thành viên tham gia cần thực hiện tốt các yêu cầu cụ thể với nhiệm vụ, chức năng của mình.

- Đối với giáo viên chủ nhiệm là người trực tiếp thay mặt nhà trường giáo dục học sinh, là người thực hiện sự phối hợp, liên kết bền chặt với giáo viên bộ môn, các đoàn thể trong nhà trường, giữa “Gia đình - Nhà trường - Xã hội”. Giáo dục đạo đức học sinh là một công việc đòi hỏi sự kiên trì, cần phải có tâm huyết với nghề; có phương pháp chủ nhiệm tốt với một kế hoạch toàn diện, hợp lý. Từ việc tìm hiểu, nắm bắt hoàn cảnh gia đình, năng lực từng học sinh, học sinh có hoàn cảnh khó khăn ... đến việc xử lý tình huống. Đòi hỏi cần có sự nghiêm khắc của người thầy đồng thời phải có tấm lòng yêu thương, thể hiện trách nhiệm, lòng vị tha như một người cha đối với con cái; thông cảm chia sẻ niềm vui, nỗi buồn, giúp đỡ các em vượt qua khó khăn, dành thời gian để tâm sự và cho các em những lời khuyên bảo chân tình; tạo được niềm tin động lực cho học sinh phấn đấu hoàn thiện. Hình ảnh người thầy ảnh hưởng không nhỏ đến học sinh, chính vì vậy giáo viên chủ nhiệm không những cần năng lực chuyên môn, mà còn đòi hỏi phải thật sự là tấm gương sáng về tác phong, tư cách đạo đức; chuẩn mực trong trang phục, lời nói, cách ứng xử... như vậy lời nói của giáo viên chủ nhiệm mới có trọng lượng với học sinh.

- Đối với giáo viên bộ môn mỗi một giáo viên bộ môn, hãy phấn đấu dạy tốt môn học của mình, chú ý đến mọi đối tượng học sinh, để tận tình giúp đỡ các em tiếp thu tốt nhất kiến thức mình truyền đạt. Tích cực nâng cao chất lượng giờ dạy, chú trọng yêu cầu hiệu quả việc lồng ghép nội dung giáo dục đạo đức học sinh trong môn học, giờ học. Trong đó các môn Khoa học xã hội và nhân văn như Ngữ văn Lịch sử, Địa lý và đặc biệt là môn Giáo dục công dân có vị trí quan trọng đối với việc trang bị cho học sinh những hiểu biết cơ bản về phẩm chất, đạo đức về quyền và nghĩa vụ công dân sẽ giúp học sinh có thái độ tích cực và thực hiện những hành vi phù hợp chuẩn mực đạo đức.

- Đối với tổ chức Đoàn thanh niên tăng cường vai trò của tổ chức Đoàn TNCS HCM trong việc tuyên truyền các nghị quyết của Đoàn, tổ chức thực hiện “Nền nếp – Kỷ cương”; các phong trào thi đua trong học tập - sinh hoạt; các hoạt động nội, ngoại khóa; tổ chức các hoạt động truyền thống “Đền ơn đáp nghĩa - uống nước nhớ nguồn”, nhân đạo từ thiện, ... nhằm thu hút học sinh đến tập thể, đến những hoạt động bổ ích; để giáo dục về lòng nhân ái, đạo lý con người Việt Nam qua đó để giáo dục đạo đức học sinh.

- Đối với cha mẹ học sinh cần trở thành gương tốt cho con, cháu học tập; có trách nhiệm tham gia đầy đủ các buổi họp PHHS; thường xuyên phối hợp tốt với GVCN - nhà trường để kịp thời nắm bắt các thông tin, trong công tác quản lý việc học tập, chăm lo giáo dục rèn luyện đạo đức của con em mình. Mỗi cha mẹ học sinh cần quan tâm xây dựng tổ chức hội CMHS vững mạnh, có mối quan hệ thường xuyên với nhà trường; phát huy vai

trò, chức năng Ban ĐDCMHS đồng viên, răn dạy con, cháu chấp hành nội qui của nhà trường, các chủ trương của Đảng và Nhà nước.

- Đối với tổ chức chính trị xã hội chú trọng xây dựng mối quan hệ phối hợp chặt chẽ với gia đình học sinh, nhân dân khối phố, công an khu vực và chính quyền địa phương nơi nhà trường đóng chân. Hằng năm, thông qua các văn bản, công văn, báo cáo định kỳ, nhà trường trao đổi thông tin đồng thời triển khai kế hoạch với chính quyền địa phương; tham mưu đưa công tác giáo dục đạo đức học sinh vào tiêu chí xây dựng, bình chọn “Gia đình văn hóa - Khu phố văn hoá - Ông bà mẫu mực, con cháu thảo hiền”; có đánh giá nhận xét của Đoàn thanh niên địa phương về “sinh hoạt hè” của học sinh; tổ chức ký cam kết trách nhiệm giữa “Nhà trường - Chính quyền địa phương”... tạo được sự hỗ trợ tích cực của các lực lượng ngoài nhà trường thành quá trình khép kín trong công tác giáo dục đạo đức học sinh.

3. Tăng cường công tác kiểm tra, giám sát việc giáo dục đạo đức lối sống cho học sinh và phải thực hiện thường xuyên, liên tục theo định kỳ hay đột xuất, qua nhiều kênh thông tin như Đoàn thanh niên, giáo viên chủ nhiệm,... nhằm mục đích đánh giá đúng, kịp thời biểu dương, khen thưởng khuyến khích học sinh phấn đấu vươn lên; đồng thời ngăn chặn, phê bình những sai trái - vi phạm; thúc đẩy sự tự giác thực hiện nhiệm vụ.

Đánh giá là một quá trình “nghiêm túc - khoa học”. Hãy đánh giá đúng khả năng học tập, rèn luyện của học sinh; đừng vì “Bệnh thành tích thi đua, tỷ lệ yếu kém” ... mà làm qua loa, bình quân trong đánh giá xếp loại học sinh. Với những học sinh cá biệt cần quan tâm, thường xuyên theo dõi và liên lạc chặt chẽ với PHHS để có biện pháp giáo dục kịp thời. Cần có những biện pháp cứng rắn kiên quyết, đồng thời phải gần gũi, tìm hiểu hoàn cảnh để giúp các em tránh những suy nghĩ lệch lạc về bản thân, tạo niềm tin, chỗ dựa tinh thần cho các em phấn đấu sửa chữa, vươn lên thành người tốt.

Xử lý cần thực hiện đúng theo nội dung Thông tư số 08/TT-BGDĐT ngày 21/03/1988 của Bộ GD & ĐT Hướng dẫn về việc khen thưởng và thi hành kỷ luật học sinh, Thông tư số 12/2011/TT-BGDĐT ngày 28/3 /2011 của Bộ trưởng Bộ Giáo dục và Đào tạo ban hành Điều lệ trường THCS, THPT và trường phổ thông có nhiều cấp học, đảm bảo theo các nguyên tắc cơ bản:

- Phải tiến hành “Kịp thời, chính xác, công bằng, đúng trình tự quy định” lấy giáo dục làm chính, tránh xu hướng chỉ xử lý phát hiện những sai trái và kỷ luật mà không dành thời gian để định hướng, uốn nắn, giúp học sinh tự giác thực hiện; đồng thời giữ nghiêm kỷ luật, phát huy ưu điểm, bồi dưỡng những nhân tố tích cực để khắc phục những thiếu sót của những nhân tố tiêu cực.

- Cần tạo dư luận đúng đắn trong nhà trường và ngoài xã hội, để “ủng hộ cái tốt, phê phán cái xấu”.

- Có lúc cần phải kiên quyết xử lý kỷ luật, bằng những hình thức thích hợp: đình chỉ học tập hoặc cao hơn...điều mà nhà Giáo dục không muốn, nhưng là cần thiết để đảm bảo tính nghiêm khắc - kỷ cương của nhà trường, của pháp luật xã hội đối với những học sinh vi phạm. Sau khi xử lý học sinh vi phạm, cần có kế hoạch theo dõi, phối hợp với phụ huynh học sinh, chính quyền địa phương tạo cho học sinh phấn đấu sửa chữa khuyết điểm để tiến bộ.

Việc khen thưởng và kỷ luật đối với học sinh được thực hiện đúng đắn sẽ góp phần tích cực vào việc củng cố và phát triển phong trào thi đua Hai tốt: “Dạy tốt – Học tốt” và thực hiện hiệu quả cuộc vận động 2 không: “Nói không với tiêu cực trong thi cử và bệnh thành tích trong giáo dục” trong mỗi nhà trường.

Nói tóm lại, Giáo dục đạo đức cho học sinh là một bộ phận của quá trình giáo dục tổng thể nên phải đảm bảo chặt chẽ của quy trình quản lý giáo dục. Quy trình giáo dục đạo đức học sinh là một quy trình mang tính toàn vẹn và thống nhất từ: “Lập kế hoạch - tổ chức thực hiện - chỉ đạo - kiểm tra, đánh giá kết quả”. Mỗi chức năng có vai trò khác nhau nhưng có mối quan hệ chặt chẽ, đan xen nhau, bổ sung cho nhau; thực hiện tốt chức năng này sẽ tạo cơ sở, điều kiện cho các chức năng tiếp theo.

Để thực hiện hiệu quả công tác giáo dục đạo đức học sinh thì bên cạnh việc xây dựng nội quy kỷ luật học sinh, cần xây dựng nội quy kỷ luật lao động của CBGV, cần kiến tạo bầu không khí tâm lý tích cực trong nhà trường và ngoài xã hội, có quan hệ đồng nghiệp thân thiết, tương trợ đoàn kết, có môi trường lành mạnh ... sự mẫu mực trong sinh hoạt, lối sống của CBGV sẽ là tấm gương soi có tác dụng giáo dục rất lớn đối với học sinh.

Công tác giáo dục đạo đức học sinh trong giai đoạn hiện nay càng đặt ra yêu cầu, nhiệm vụ cao hơn, cần thiết hơn khi toàn Đảng, toàn dân ta đang tích cực tham gia cuộc vận động “Học tập và làm theo tư tưởng, đạo đức, phong cách Hồ Chí Minh” sẽ là nguồn lực tinh thần to lớn thực hiện thành công sự nghiệp CNH – HĐH đất nước.

Giáo dục đạo đức học sinh là trách nhiệm của toàn xã hội, trong đó giáo dục ở nhà trường có vai trò định hướng. Đó là sứ mệnh lịch sử vinh dự và trách nhiệm mà xã hội giao cho nhà trường và mỗi chúng ta nói riêng, ngành giáo dục và đào tạo nói chung.

Bài viết: Nguyễn Ngọc Bảo – Phó hiệu trưởng